

Література:

1. Андросович К. А. Робота відділу інтелектуального розвитку обдарованої особистості в умовах воєнного часу. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. № 4(1). С. 1–4.
2. Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Київ: МОН, 2022. 358 с.
3. Самойчук К.О. Методика написання наукової статті здобувачами вищої освіти технічних спеціальностей в умовах військового стану. *Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти*: збірник науково-методичних праць ТДАТУ. 2023. Вип. 26. С. 231–240.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-17>

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Залужна Алла Євгенівна

*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії та культурології,
Національний університет водного господарства
та природокористування
м. Рівне, Україна*

В умовах війни в соціокультурному просторі України унеможливується здійснення на належному рівні наукової, науково-педагогічної та науково-організаційної діяльності. Відстежується руйнація науково-дослідницької інфраструктури й через повну або часткову втрату місць працевлаштування відбувається міграційні процеси наукових та педагогічних працівників, які вимушені залишити країну, обумовлюючи вагому проблему втрати наукового потенціалу в цілому.

За інформацією наданої Національною академією наук чисельність науково-педагогічних працівників, які залишили з початку війни територію України становить 4805 осіб. Водночас у зв'язку з проблемами ведення військових дій чи загрозою окупації 7,26% науковців змушені здійснити переміщення до інших регіонів України. Властиво, що з них 7,23% продовжують займатися науковою та науково-педагогічною діяльністю. З веденням військових дій та окупацією територій Луганської та Донецької областей науково-педагогічним кадри є переміщеними особами в інші регіони країни, або змушені були виїхати за її межі [1].

Водночас руйнації зазнали наукові установи та заклади вищої освіти Харківської, Чернігівської, Миколаївської та Сумської областях. Немає повної інформації про стан освітніх закладів міст Маріуполя та Херсона.

Звісно, що підтримка наукової сфери в умовах війни буде обмеженою, позаяк основні важелі фінансування спрямовуватимуться державою на дослідження в оборонній сфері діяльності. Втім, цілеспрямована та системна підтримка науки в університетах має здійснюватися.

У складній ситуації викликів сучасного воєнного стану в країні не повинна залишатися поза увагою державної підтримки сучасна гуманітаристики, яка за своїм сутнісним змістом спрямована на формування світоглядних орієнтирів. Адже існує величезна відповідальність сфери гуманітарного знання за формування ціннісних орієнтацій громадян та їх світоглядних пріоритетів.

Натомість, декілька останніх років значна кількість закладів вищої освіти України відчула проблему переоцінки загальнокультурної ролі гуманітарних дисциплін. Коли піднімалося питання про необхідність чи навпаки – непотрібність цих дисциплін у закладах вищої освіти, особливо філософсько-культурологічного спрямування. Адже у проблемному полі загальної тенденції домінування вузько-спеціалізованої освіти з відповідним професійно-галузевим спрямуванням місця для філософсько-світоглядних та культурологічно-орієнтованих знань не залишилося. Це намагання підготувати професійних економістів, юристів, інженерів, медиків та інш., досить часто втрачаючи за комплексом професійних знань саму людину, її світоглядні орієнтири та пріоритетні цінності. У цьому контексті відстежується реабілітація прагматичного формування особистості Г. Спенсера [2], яка передбачає:

- усі види діяльності підпорядковані винятково утилітарним цілям;
- освітня підготовка передбачає ті дисципліни, які сприяють реалізації прагматичних завдань;
- вивчення гуманітарних дисциплін опинилися за межами освітньої підготовки.

На сьогоднішній час викликів війни в українському суспільстві місія та візія сучасної гуманітаристики полягає у формуванні нової моделі освіти, звільненої від будь-яких утилітарних підходів. Необхідності формування такого освітнього та наукового простору, фундаментом якого повинна стати інтелектуальна та світоглядна культура особистості.

З огляду на це, від якості науково-педагогічної діяльності, від світоглядного змісту наукових досліджень залежить те, яким чином, на яких цінностях, принципах, ідеях будуть виховуватися наші діти.

молодь, які будуть формуватися суспільні відносини, настрої, сподівання та перспективи.

Література:

1. Інформаційно-аналітичний збірник «Освіта в Україні в умовах воєнного стану». Київ: Міністерство освіти і науки України, Інститут освітньої аналітики, 2022. 358 с.

2. Spencer Herbert. The Principles of Sociology. London: Williams & Norgate, 1876. Vol. 1. 797 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-18>

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДИСЕРТАЦІЙ У СФЕРІ ПРАВА: ОСВІТА В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Кармаза Олександра Олександрівна

доктор юридичних наук, професор,

професор Інституту післядипломної освіти

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Військова агресія росії проти України триває вже дев'ятий рік і бере свій початок від анексії АР Крим та окупації територій Донецької та Луганської областей. Широкомасштабне вторгнення росії на територію України відбулося 24 лютого 2022 року. Відтак Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні», в Україні введено воєнний стан.

Дія воєнного стану зумовлює модифікацію існуючих прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб, а в юриспруденції – нові наукові дослідження. Відтак система освіти та науки опинилася в нових реаліях існування, а перед науковцями та дослідниками відкрилися нові теми та «горизонти» дослідження, пов'язані з дією в Україні правового режиму воєнного стану та тимчасовою окупацією територій України. Так, наприклад, на сьогодні є актуальними напрями дослідження у сфері забезпечення конституційних прав та свобод людини і громадянина через призму здійснення державними органами України, органами місцевого самоврядування дій, направлених на охорону та захист прав громадян на тимчасово